

פרק א: מדיניות ובטחון

1. זכותו של העם היהודי לארץ ישראל

- (א) זכותו של העם היהודי לארץ ישראל היא זכות נצחית שאינה ניתנת לערעור, והיא משולבת בזכות לבטחון ושלום.
- (ב) הממשלה בראשות הליכוד תוסיף לפעול בנאמנות, בדבקות ובתנופה להגשמת הציונות: בעליה, בהתיישבות ובהתנחלות, בבנין הארץ ובהעמקת הויקה של העם בתפוצות למדינת היהודים.
- (ג) הציונות היא תנועת השחרור של העם היהודי.
- (ד) למדינת ישראל יש זכות ותביעה לריבונות על יהודה, שומרון וחבל עזה. ישראל תעלה תביעה זו ותפעל למימוש זכותה זאת.
- (ה) הסדרי האוטונומיה שהוסכמו בקמפדייוויד הם הערובה לכך שבארץ ישראל המערבית לא תהיה עוד כל חלוקה טריטוריאלית ושלא תקום בה, בשום תנאי, מדינה פלשתינית. האוטונומיה שהוסכם עליה אינה מדינה, אינה ריבונות ואינה הגדרה עצמית.
- לעם הערבי ניתנה הגדרה עצמית על ידי קיומן של עשרים ואחת מדינות ערביות עצמאיות.

2. שלום אמת ומוניעת מלחמה

- (א) הממשלה בראשות הליכוד תוסיף להעמיד את שאיפת השלום בראש דאגתה ולא תתסוך כל מאמץ כדי לקדם השלום.
- (ב) חוזה השלום בין ישראל ובין מצרים, פרי מדיניותה של הממשלה בראשות הליכוד, הוא מפנה הסטורי במעמדה של מדינת ישראל במזרח התיכון.
- (ג) הממשלה בראשות הליכוד תשקוד על קיום הסכמי קמפדייוויד.
- (ד) הליכוד יפעל לחידוש המשאומתן על הסכם למתן אוטונומיה מלאה לתושבים הערביים של יהודה, שומרון וחבל עזה.
- (ה) ישראל תוסיף לקרוא לסוריה לנטוש את דרך המלחמה נגדה.
- (ו) ישראל מוכנה לשבת עם כל מדינה ערבית למשאומתן ישיר על חוזה שלום. ועידה בינלאומית במתכונת המוצעת עלידי המערך מונעת כל משא ומתן ישיר לשלום ואינה יכולה להוביל לשלום. היא תהיה, באורח בלתי נמנע, מלכודת לישראל ותוביל אותה לנסיגה לקווי 1967. כל תכנית שיש עימה מסירת חלקי ארץ ישראל המערבית לשלטון זר, כפי שמציע המערך, מערערת את זכותנו לארץ, מביאה באופן בלתי נמנע להקמת מדינה פלשתינית, פוגעת בבטחונה של האוכלוסייה האזרחית ובסופו של דבר מסכנת את קיומה של מדינת ישראל ומסכלת כל סיכוי לשלום.
- (ז) ישראל תמשיך לקיים את זכותה להגנה עצמית ותלחם במחבלים, ארגונים, מנהיגים, בסיסיהם באשר הם, גם באמצעות פעולות מנע.
- לא יהיה שום משא ומתן עם ארגוני מרצחים השואפים להרוס את מדינת ישראל.
- (ח) ישראל תשליט חוק וסדר בחבלי יהודה, שומרון ועזה.
- צעדים משפטיים, צבאיים, בטחוניים, כלכליים ומנהליים ינקטו כדי לאפשר לאוכלוסייה היהודית והערבית גם יחד לנהל את חייה בשקט ובבטחה. שימוש באלימות יענש בכל חומרת הדין ואם יתעורר הצורך יוחמר הדין עוד יותר.
- (ט) ישראל תשקוד על כך שלבגון לא תשמש שוב כבסיס לתוקפנות נגדה, אוכלוסייתה ושטחה.
- במבצע שלום הגליל נהרסו המערכות האשפיות שארגוני המחבלים הקימו נגד ישראל על ארמת לבנון. אין לישראל שום כוונת טריטוריאליות בלבנון. צה"ל ימשיך לקיים את רצונת הבטחון למען יובטח שלום הגליל.

3. מדיניות הבטחון

- (א) מטרתה של מדיניות הבטחון היא למנוע מלחמה. על אף ההכנות המתמידות של אויבי ישראל למלחמה חדשה, אין המלחמה בלתי נמנעת.
- עלידי שילוב נכון של אמצעים מדיניים ובטחוניים אפשר להרתיע תוקפנות.
- (ב) מקור עוצמתו של צה"ל הוא הרוח האיתנה של חיליו ומפקדיו. הממשלה תוסיף לפעול למען חינוכו של הדור הצעיר להכרה לאומית עמוקה כדי לחשל את רוחו וכוחו המוסרי.
- (ג) כדי לצמצם את הישענותה של ישראל על רכש מחוץ לארץ תוסיף הממשלה לפעול למען גיוס כל הפוטנציאל המדעי והטכנולוגי, כושר הייצור התעשייתי והקצאת המשאבים התומריים האפשריים לפיתוח ולייצור מערכות הנשק, הדרושות להרתעת תוקפנות ולהגנה על המדינה.

4. ירושלים

ירושלים, בירת ישראל הניצחית, היא עיר שאינה ניתנת לשום חלוקה. לבני כל הדתות הוכתרה ותובטח תמיד גישה חופשית אל המקומות המקודשים להם.

5. רמת הגולן

הכנסת ה-10 קיבלה לפי הצעת הממשלה שבראשות הליכוד את החוק להחלת המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה על רמת הגולן. בכך נקבעה ריבונות ישראל המלאה על חבל ארץ זה.

6. התנחלות

(א) המעשה ההתיישבותי שנעשה בשבע השנים 1977-1984, רב הוא. בסך הכל הוקמו או ברחבי הארץ מאתיים ושלושים נקודות ישוב. ביהודה ובשומרון הוקמו שבעים ותשעה ישובים; בבקעת הירדן – שבעה עשר ישובים; בגליל – ששים ושבעה ישובים ומצפים; ברמת הגולן – ארבעה עשר ישובים; בחבל עזה – תשעה ישובים; בנגב ובערבה – שלושים ואחד ישובים; בצפון ובמרכז הארץ – שלושה עשר ישובים.

ההתיישבות בארץ ישראל היא זכות וחלק בלתי נפרד של בטחון האומה.

(ב) הקפדנו ונסיף לקיים את הכלל כי ההתיישבות היהודית לא תביא לנישולו של איש מאדמתו, מכפרו או מעירו.

(ג) הליכוד יחדש בתנופה את מפעל ההתיישבות בכל חלקי ארץ ישראל, יעשה להרחבת הישובים שהוקמו, לפיתוחם ולהעמקת האחיזה בהם.

7. יחסי ישראל - ארצות הברית

(א) היחסים בין ישראל לארה"ב מושתתים על הכרת שותפות האינטרסים ומשיכו להתבסס על הדדיות ואמינות. הממשלה תוסיף לשקוד על העמקת הידידות וההבנה בין ארצות הברית וישראל.

(ב) בצד האמונה בערכים משותפים של חרות, צדק ודמוקרטיה, יש לארצות הברית אינטרס לאומי בקיומה של ישראל חזקה.

(ג) שיתוף אינטרסים זה יש להסבירו בהתמדה לדעת הקהל בארצות הברית ובעולם הדמוקרטי כולו.

8. ישראל וברית המועצות

(א) ישראל מוכנה לקיים יחסים דיפלומטיים תקינים עם כל האומות.

(ב) ברית המועצות היא זו שניתקה את יחסיה עם ישראל.

(ג) חידוש היחסים הדיפלומטיים עם ברית"מ יושתת על הדדיות מתוך הכרה שממשלת ברית"מ תקרא דורו לאסירי ציון, תשים קץ מוחלט לרדיפות נגד היהודים ולתעמולה העוינת נגד הציונות, תאפשר לכל דורשי ציון לעלות לארץ ישראל ותרשה קיומם של חיים יהודיים מלאים.

(ד) ישראל תיאבק בנגע הנושירה ותעשה כל מאמץ לשתף במאבק זה ארגונים יהודיים בעולם. מדינת ישראל לא תעניק אשרה ליהודי המערדיף מעמד של פליט במדינה שלישית במקום לעלות אליה.

(ה) ישראל תשתדל להניע עם ברית"מ להסכם על פתיחת קווי תעופה ישירים בין שתי המדינות.

9. הצלת יהודי ברית המועצות וסוריה

(א) זכותו של כל יהודי באשר הוא, אם רצונו בכך, לעלות לארץ ישראל.

(ב) העם היהודי כולו נקרא להגביר את המערכה למען שיבת ציון של יהודי ברית המועצות.

(ג) תוגבר המערכה להצלת שרידי הקהילות היהודיות המוחזקות כבנות-ערוכה בסוריה ובארצות מצוקה אחרות. המערכות האלה ינהלו בגלוי ובהתמדה. למען מטרה אנושית זו ימייסו כל שוחרי הצדק בקרב ממשלות, פרלמנטים וברעות הקהל הנאורה.

פרק ב: מדינת ישראל והעם היהודי

1. מדינת ישראל - האמצעי להגשמת הציונות

- (א) הקמת מדינת ישראל ויצירת רוב יהודי בה היה שלב ראשון, בתהליך ההגשמה של החזון הציוני.
- (ב) השלב הבא מחייב ריכוז רובו של העם היהודי בארץ ישראל.
- (ג) במקביל יש לפעול למימוש מטרותיה הנוספות של הציונות: נאולת הפרט, נאולת האומה, נאולת האדמה ובנייתה של חברת מופת.
- (ד) הממשלה בראשות הליכוד תפעל בדבקות ובנאמנות למימוש המלא של מטרות הציונות מבלי לסטות מהן ומבלי להיכנע ללחצים.

2. הגברת העליה וצמצום הירידה

- (א) עידוד העליה ומניעת ירידה הם סם החיים למדינת ישראל.
- (ב) שני הגורמים החיוניים להגברת העליה וצמצום הירידה הם:
- (1) העמקת הזיקה של היהודים בארץ ובעולם להגשמת הרעיון הציוני;
 - (2) בנייתה של כלכלה וחברה חופשית, בניגוד לגישה הסוציאליסטית-דיכויית המשעבדת את האדם למימשל. מבנה סוציאליסטי זה שנובה בארץ על ידי המערך במשך שנות שלטונו מאופיין על ידי עורף ביורוקרטיה (כולל ביורוקרטיה מופרזת בקליטת עולים), מיסוי גבוה והתערבות ממשלתית המגבילה את חירויותיו של האזרח על כל צעד ושעל. משטר שכזה מרתיע את יהודי המערב מלעלות לישראל בהמוניהם, תורם לנשירתם של יהודי ברית המועצות שאינם רוצים להחליף משטר ריכוזי אחד במשנהו, ומעודד ירידת ישראלים המחפשים יתר חופש בארצות אחרות.
- מתן חופש אישי וכלכלי לאזרח ושוויון הודמנויות בהן יוכל לפרוח ולשגשג יהפוך את מדינת ישראל לאבן שואבת לעליה וימנע ירידה.
- (ג) לפיכך, הממשלה בראשות הליכוד תפעל במשנה מרץ להפיכת הכלכלה הישראלית למשק חופשי מערבי.
- (ד) הממשלה בראשות הליכוד תקטין את הביורוקרטיה והמעורבות הממשלתית למינימום בכל תחום אפשרי.
- (ה) יבוטלו הכפילויות בקליטת עולים הקיימות בין הממשלה להסתדרות הציונית. הטיפול בקליטת העולים יעבור כולו לידי הממשלה.
- (ו) ייעשה מאמץ לשנות את שיטת הטיפול בעולה לשיטת "כתובת אחת", היינו - העולה יפנה ככל שזיתן, בכל דבר וענין, לפקיד אחד ואותו פקיד יטפל בכל ענייניו לרבות יצירת קשר עם גופים אחרים, כולל סיוע במציאת עבודה. זאת כדי למנוע מן העולה התרוצצויות מיותרות וכדי להקל על קליטתו.
- (ז) יוקטו צעדים להפחתת תלותו של העולה במנגנון ולהגברת חופש הפעולה שלו. לדוגמא: ייבחן הרעיון להגדיל את הסיוע הישיר לעולה ולהמיר זכויות במענק.
- (ח) יבחן מחדש תפקידם של מרכזי הקליטה. ההחלטה אם לבטלם אם לאו תיפול רק עם סיום הבדיקה ועל סמך המסקנות שיוסקו.
- (ט) זכות לפנסיה: עולה שיוכר כאסיר ציון או שפרנסתו נשללה ממנו עקב מאבקו לעלות ארצה, ייראו הוא או בני משפחתו שעלו ארצה כמו שזכאים לפנסיה מיום שלילת חרותו או פרנסתו. הפנסיה תמומן על-ידי המבוטח ומקורות מקרן שתוקם על-ידי הסוכנות היהודית.
- (י) כל עולה שגילו 18 ומעלה יקבל תעודת עולה נפרדת ולא יירשם בתעודת העולה של הוריו.
- (יא) בנושא הדיור תיבחן מחדש שיטת מתן משכנתאות לעולים. גודל המשכנתא יותאם לרמת מחירי הדירות בשוק. יינתן סיוע מיוחד לבחורים מקרב העולים.
- (יב) הממשלה בראשות הליכוד תוסיף להעמיק ולהגביר את הזיקה בין מדינת ישראל לקהילות היהודיות בגולה תוך הדגשת מרכזיותה של ארץ ישראל.
- (יג) הממשלה, יחד עם ההסתדרות הציונית והסוכנות היהודית, תקדיש משאבים רבים להרחבת רשת בתי הספר ומוסדות החינוך העבריים בגולה על מנת ליצור, כבר מגיל צעיר, חינוך לתודעה ציונית ולעליה לארץ.
- (יד) יהודק הקשר עם הפדרציות הציוניות למען הגברת העליה וההתיישבות במסגרות מאורגנות.
- (ט"ו) מנהיגי מדינת ישראל ידגישו בפני מנהיגי הקהילות בגולה כי המחויבות האישית להגשמת הרעיון הציוני היתה וחייבת להיות גם כיום אבן היסוד בדרכה של התנועה הציונית. ציוני הוא רק זה הקושר את גורלו האישי בגורל הלאומי אשר יוכרע אך ורק בארץ ישראל.

- (ד) הגברת התפוקה תגדיל בסך הכל את הכנסות הממשלה ממסים.
- (ה) לכן, במטרה להביא לחלוקת הכנסה צודקת יותר, תמשיך הממשלה בראשות הליכוד להנהיג רפורמה כוללת במס, בהכנסות המדינה, בהוצאה הממשלתית לסובסידיות, למצרכים, להון ולתשלומי העברה.
- (ז) הרפורמה במס תושג באמצעים הבאים –
- (1) הקטנה ניספת בתשלומי מס ההכנסה והביטוח הלאומי – הליך שייצור תמריץ לעבודה ולחיסכון.
 - (2) בחינה מחדש של נטל המס על השכירים והעצמאים כולל מס מעסיקים, תשלומי ביטוח לאומי, הפרשות לחיסכון, תנאים סוציאליים והפרשות לגמלאות – והשוואתם.
 - (3) הפחתה במספר המסים העקיפים.
 - (4) יועלה סף הכנסת המינימום הפטורה ממס ויורחבו מדרגות המס, זאת בנוסף להקטנת שיעורי המס. הדבר יאפשר לבעלי ההכנסות הנמוכות קיום בכבוד ללא היקקות לסעד, ויתן גמול הולם וצודק יותר לבעלי ההכנסות הבינוניות.
 - (5) שינוי במדיניות הסובסידיות והעברתן בהדרגה מן המוצר אל הצורך. היינו – בעלי ההכנסות הבינוניות והגבוהות ייהנו פחות מהסובסידיות הציבוריות בעוד בעלי ההכנסות הנמוכות ייהנו מהן במלואן.

4. מדיניות מונטרית – שוק ההון והחיסכון

הממשלה בראשות הליכוד תעודד את החיסכון הפרטי ותדאג ליציבותו ושינושגו של שוק ההון באמצעים הבאים:

- (א) הגנה על חסכונות הפרט ויצירת תמריצים לחסכון.
- (ב) ייעול מערכת הבנקאות וחזוקה. מכירת מניות הבנקים שבידי הממשלה תוך הבטחת זכויות הצבעה שוות לכל מניה.
- (ג) צמצום הדרגתי של מעורבות הממשלה בשוק ההון. הימנעות מגיוס ממשלתי של הון למימון גרעונות בתקציב השוטף.
- (ד) העברת מימון ההשקעות הענפי (תעשייה, תיירות, חקלאות, חשמל, מים ורשויות מקומיות) בהדרגה מתקציב המדינה למוסדות המימון הענפיים שייגיסו את ההון הדרוש מן הציבור.
- (ה) מתן חופש פעולה גדול יותר למוסדות החיסכון בשוק ההון. מוסדות אלה יוכלו להשקיע את משאביהם על סמך שיקולים כלכליים-עסקיים תוך נקיטת זהירות מירבית בשימוש בבתחונות.
- (ו) המשך עידוד הפעילות החופשית בבורסה באמצעים הבאים:
 - (1) הגדלת השפעתו של המשקיע על החברות בהן הוא משקיע באמצעות הנהגת יתר שיויון בזכויות הצבעה של מניות. בדרך זו יהיו מנהלי החברות חייבים דין וחשבון ישירות למשקיעים.
 - (2) מתן אפשרות לחברות ציבוריות לרכוש את מניותיהן מרווחיהן התפעוליים, דבר שימריץ אותן להתייעל ולפעול על בסיס עסקי בריא.
 - (3) הימנעות מהטלת מסים על עסקאות במניות הנסחרות בבורסה.
- (ז) הקטנת הריבית הנומינלית בהתאמה עם בלימת האינפלציה כדי להקטין את עלויות המימון במשק.
- (ח) התאמת הריבית האפקטיבית לשעריה בעולם החופשי כדי לאפשר לתעשייה להתחרות בשווקי הייצוא בתנאים שווים.
- (ט) האחדת שערי הריבית במגזרי המשק השונים כדי למנוע עיוותים בעלויות הייצור.
- (י) קביעת מסגרת נומינלית כוללת של היקף האשראי לשימושים השונים במשק תוך מגמה לצמצום סלקטיבי באשראי הריאלי המתואם עם רמת התוצר הלאומי הגולמי.

5. צמצום האינפלציה

- (א) בין ישראל וארצות הברית קיים אזור הסחר החופשי. תוך מספר שנים לא גדול תהפוך ישראל לשותפה מלאה בשוק האירופי. לשם כך צריכה ישראל לנקוט מדיניות פיסקלית ומונטרית משולבת שתמשיך בבלימת האינפלציה ותקטין את מימדיה לשיעורים המקובלים במתקדמות במדינות המשק החופשי. והזאת שיעור האינפלציה כאמור תסייע בהמשך הפיכת השקל למטבע היכול להתמודד טוב יותר עם מטבעות אחרים במדינות המערב.
- (ב) וקטנת האינפלציה תושג באמצעים הבאים:
 - (1) פערי התיווך יקטנו, בין השאר על ידי עידוד התחרות החופשית במשק.
 - (2) הפחתת שיעורי המס תחיל את עלות העבודה.
 - (3) התקציב הציבורי יצומצם בקפדנות במרבית מגזרי המשק.
 - (4) הריבית הנומינלית תוקטן במקביל לירידת האינפלציה.

(ג) מדיניות זו ניתנת להשיג באמצעות אמנה חברתית לה יהיו שותפים הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים. אך בהיעדר הסכמת אחד הצדדים החיצוניים, תעשה זאת הממשלה ישירות באמצעות סמכויותיה והכלים העומדים לרשותה.

6. שכר ותעסוקה

(א) יעדיו של הליכוד הם הבטחת תעסוקה מלאה ושמירת שכרו הריאלי של העובד כדי שלא יהפוך לנטל על החברה. לפיכך:

- (1) ייקבעו הסכמי שכר שישמרו על רמת שכר ריאלית.
- (2) יועלה סף הכנסת המינימום הפטורה ממס.
- (3) בענפי הייצור בהם יחול שיפור ברור בפריון העבודה תתאפשר עליה בשכר הריאלי.
- (4) לעובדים בדרגות השכר הנמוכות תינתן העדפה בקידום השכר, בין השאר באמצעות שינוי מדרגות המס.
- (5) תינתן העדפה לעובדים שיקלטו בתעשייה כדי להפוך אותה לאטרקטיבית יותר מבחינת השכר והתנאים.
- (6) רמת הפעילות בשרותים תוקפא ותצומצם בהדרגה כך שיעקר התוספת של כח האדם במשק תופנה ותיקלט בתעשייה. לשם כך יובטחו היקף ומגוון נאותים של מקצועות ומקומות עבודה בתעשייה בכל חלקי הארץ.
- (7) פריון העבודה והייצור יעודדו באמצעות חקיקה ותקינה מקצועיים.

7. צמיחה ויצוא

- (א) עצמאות כלכלית אינה אפשרית ללא עליה ביצוא והחלפת יבוא.
- (ב) ענפי התעשייה, התיירות והחקלאות הם המנוף לעצמאות כלכלית ולשינוי מבנה המשק למשק יצרני, כלהלן:

תעשייה

- (1) המשך פיתוח התעשייה יהיה הגורם המרכזי לצמיחת המשק.
- (2) הגידול ביצוא צריך להיות מלווה בשינוי מבני במשק.
- (3) חלקו היחסי של המגזר הציבורי יקטן ואילו חלקם של התעשייה ושל ענפי שירותים לתעשיות היצוא – יגדל.
- (4) גידול היצוא התעשייתי יתבסס בעיקר על הגדלת הפריון. הגדלת הפריון תחייב, בין היתר, הגדלת מלאי ההון לעובד. ההשקעה הדרושה בתעשייה כדי שמלאי ההון לעובד יגדל בקצב שיאפשר את הגידול ביצור הוא כ-1.5 מיליארד דולר לשנה.
- (5) מבחינת שווקי היעד של היצוא, עדיף לגוון ולהמנע מהישענות ענף מסוים על שוק מסוים. בהרחבה, הגידול ביצוא התעשייתי צריך להקיף את מגוון ענפי התעשייה ולא להשען על מספר מצומצם של ענפים.
- (6) העלאת הפריון בתעשייה תושג באמצעים הבאים:

- * העברה הדרגתית של מפעלים לידים פרטיות – הן לבעלות העובדים והן לבעלות יזמים פרטיים – תיתן תמריץ להתייעלות ולהגדלת הפריון.
- * ינתן עידוד למפעלים במטרה להעלות את רמתם המקצועית וכושדם הגיוהולי של מנהלים בדרגים השונים על-ידי הרחבת השכלתם והשתלמויותיהם הן בארץ והן בעולם העסקים הבינלאומי.
- * ינתנו תמריצים לחידוש ציוד והכנסת טכנולוגיות יצור חדשות.
- * השכר יוצמד לפריון.
- * ינתן עידוד לקידום תכניות פיתוח כח אדם במפעלי התעשייה. המימון יבוא בין היתר מכספי הקרן למניעת אבטלה.
- * ינתן עידוד להליכי קבלנות משנה תוך יכולת להסתייע באמצעי יצור שאינם אורגניים למפעלים.
- * ינתן עידוד לניידות עובדים לפי הצרכים, הן פנים-מפעליות והן בין-מפעליות. הדבר יבוצע על-ידי הבטחת הזכויות הסוציאליות של העובד במעבר ממקום עבודה אחד למשנהו וסיוע ישיר לניידות מכספי הקרן למניעת אבטלה שיופנו למימון הכשרה והסבה מקצועית.
- * תשופר תשתית השרותים המנהליים והפיזיים הניתנים למפעלים על-ידי הרשויות השונות.

(7) בתחרות על שווקי הייצוא תוכל מדינת ישראל להשיג יתרון יחסי על ידי פיתוח מוצרים ברמה, תיחכום ואיכות גבוהה ובניית מערכות שיווק שינצלו הודמנויות בשווקי העולם בתחומים בהם לא קיים יתרון לגודל. אין האמור בבחירת ענפי ייצור מסוימים אלא בבחירת סוגי מוצרים והתמקדות בפלחי שוק התואמים את פוטנציאל היצור. בהתאם לכך יוגדל המשקל היחסי של היצוא המתוחכם פרי פיתוח ישראלי מקורי עד למטרה של שני שלישי מן הגידול ביצוא.

(8) יוענקו הקצבות באורח סלקטיבי למחקר ופיתוח אורחי וצבאי באמצעות הטבות ישירות למפעלים כשירים ו/או באמצעות מרכזי מחקר ענפיים.

- (9) עידוד הדרישה להכשרה מקצועית והשכלה טכנולוגית של כוח האדם בתעשייה יביא להתפתחותם של שרותי ההכשרה וההשכלה הן באוניברסיטאות והן במסגרות פרטיות.
- (10) יושם דגש על הקטנת תלותה של מערכת הבטחון ביבוא אמצעי לחימה מח"ל. בהתאם לכך תגדל הדרישה לפיתוח מוצרים בטחוניים מן התעשייה המקומית. הדבר יביא ליצירת מקומות תעסוקה נוספים ולמשיכת מוחות מן הארץ ומח"ל.

חקלאות

- (1) יושם דגש על קידומו של המשק המשפחתי ובעיקר על המשק המגדל תוצרת ליצוא.
- (2) במסגרת המאמץ לייעול היצוא החקלאי והגדלת התמורה לחקלאי, יצומצמו הוצאות השיווק וההובלה של הגופים המוסדיים לשיווק תוצרת חקלאית. כן ישופר מערך השיווק לח"ל.
- (3) הממשלה בראשות הליכוד תחפש דרכים להוסיף תקציב לצורך מחיקת חובות המתיישבים. בכנסת ה-11 הליכוד יום הסדר לפיו כל חבר יוכל לזכות בהסדר פרטני שלא באמצעות האגודה. כן יום הליכוד את ההליך המקנה לחבר זכות לערער על גובה חובות בפני מנהלת ההסדר ולא בתוך תנועת המושבים. נעשה ויעשה כל מאמץ להוסיף לשיקום הכספי של יחידות המשפחתי על ידי העמדת אשראי.
- (4) ממשלת הליכוד תמשיך לפעול כדי לשחרר את המתיישב מבלי האגודות. הליכוד ידווש בחינה מחדשת של פקודת האגודות השיתופיות. המתיישב הבודד לא ישלם מכיסו את ההוצאות המופרזות והבלתי מוסברות של ארגוני הקניות והמוסדות הארציים. תתייחס על ערבות הדדית לא תהיה תנאי להצטרפות להסדר חובות המושבים.
- (5) ארגוני הקניות יחדלו לשמש גורם פיננסי. עליהם להצטמצם באספקת תשומות לחקלאות – או שיבוטלו.
- (6) למתיישב תהיה זכות לקבל במישרין כל שרות שירצה בו מכל מוסד ממלכתי. המתיישב לא יהיה תלוי באגודה, בתנועה, בארגונים אזוריים ובכפייה מפלגתית.
- (7) הליכוד יתבע הקמת ועדת חקירה ממלכתית כדי לבדוק, לחקור ולחשוף את הסיבות האמיתיות למשבר העומק הפוקד את המשק המושבי – ולהסיק מסקנות אופרטיביות כדי שמצב כזה לא יישנה.
- (8) **רישום הנחלה:** ממשלת הליכוד תיווה חקיקת חוק לרישום הנחלה בטאבו על שם המתיישב בלבד כרכושו הבלעדי ולביטול תלותו באגודה.
- (9) **קליטת בנים במושבים:** הגדלת המושבים תיעשה גם על-ידי תוספת של משפחות לא חקלאיות. הדבר יקל על נטל המסים ויאפשר פריחה חברתית וכלכלית.
- (10) **מכסות יצוא:** רישום מכסות היצוא ייעשה על שם המתיישב.
- (11) **מערכות שיווק:** ממשלת הליכוד תבדוק מחדש את מערכות השיווק הקיימות, יעילותן ונחיצותן. פער התיווך יצומצם לטובת החקלאי והצרכן גם יחד. יבוטלו מוסדות וארגונים מיותרים המנפחים את חשבון תוצרתו של החקלאי.
- (12) **הפרדת הועד המקומי מן האגודה החקלאית:** זכותו של המתיישב לבחור ולהבחר. לכן יש להפריד, על-פי החלטת המתיישבים, את הועד המקומי מן הועד החקלאי.
- (13) **גורמי יצוא:** תיעשה חלוקה צודקת יותר של אמצעי היצוא הקיימים ורישומם על שם המתיישב המעוניין בכך. החלוקה מתדש צריכה לשרת את המתיישב החדש, המקופח והחזק לסיוע.
- (14) **מפעלים אזוריים:** הממשלה תחפש דרכים למכירת המפעלים האזוריים המיותרים ולהעמדת הנחוצים שבהם לרשות המשתמשים בלבד.
- (15) **אסונות טבע:** הליכוד יעשה מאמץ להביא לחקיקת חוק אסונות טבע בחקלאות. המדינה חייבת לדאוג לחקלאי כאשר כח עליון פוגע בעמל כפיו.

תיירות

- (1) התיירות היא ענף יצוא עיקרי של מדינת ישראל.
- (2) התיירות מפרנסת במישרין כ-50,000 בתי אב, ובעקיפין – מספר גדול פי כמה.
- (3) התיירות יכולה לשמש מנוף הסברתי ראשון במעלה באמצעות התייר החוזר מביקורו בישראל כשגיר של רצון טוב.
- (4) היעד הקרוב הוא להגיע ל-2 מיליון תיירים ולהכנסות של 2 מיליארד דולר לשנה בתוך 4 השנים הקרובות, ולהגיע ל-3 מיליון תיירים ולהכנסות של 3 מיליארד דולר לשנה בתוך העשור הקרוב.
- (5) להשגת יעדים אלה ינקטו הצעדים הבאים:
- * פיתוח מערכת שיווק יעילה ברחבי העולם.
 - * המשך פיתוח אתרים הסטוריים ומסורתיים.
 - * פיתוח תיירות פנים.
 - * פיתוח ענפי תיירות במגזר החקלאי שיהוו מקור הכנסה חלופי.

8 אנרגיה

- (א) כיום נאלצת מדינת ישראל לייבא כמעט את כל כמות האנרגיה הנחוצה לצריכתה.
- (ב) מחיר האנרגיה המיובאת גבוה במונחים אבסולוטיים ובשיעורו היחסי כחלק מן התוצר הלאומי הגולמי או כאחוז מן הגרעון במאזן התשלומים.
- (ג) שלושת היעדים המרכזיים של ממשלת הליכוד בתחום האנרגיה הם:
- (1) הבטחת אמינות האספקה בכל עת למשק בכלל ולמערכות הבטחון בפרט;
 - (2) צמצום עלות האנרגיה למשק ולצורך;
 - (3) צמצום התלות בייבוא דלק גולמי;
- (ד) הממשלה תמשיך במאמצעי שימור וחיסכון של תשומות אנרגיה, בניגון מקורות הרכישה של דלק גולמי, בהחזקת מלאי אסטרטגי ברמה הנחוצה ובתהליך הליברליזציה של משק הדלק ופתיחתו לתחרות חופשית בין ספקי הדלק.
- (ה) הממשלה תמשיך במאמציה ליעיל את מערכת החשמל ולהוריד את תעריפיה לצרכנים.
- (ו) הממשלה תתרכז במאמצים להגדיל את אספקת האנרגיה ממקורות עצמיים ולהקטין התלות בייבוא. לשם כך יינקטו הצעדים הבאים:
- (1) **חיפושי נפט**
לאחר גמר סקר בסיסי על משאבי הנפט בארץ יורחבו החיפושים לאיזור בקעת הירדן וליים התיכון. החיפושים ימומנו ממשאבים ממשלתיים ומגיוס משקיעים בישראל ובח"ל.
 - (2) **תחנות כח גרעיניות**
המשך עבודת המחקר והתשתית המיועדת להכין את המדינה לקליטת תחנות כח גרעיניות.
 - (3) **אנרגיה סולארית**
ישראל היא חלוצה עולמית בתחום זה. יורחב ניצול האנרגיה הסולארית לשימוש התעשייה. הוקמה בריכה סולארית נסיונית. הוקם מרכז ניסויים לטכנולוגיות סולאריות בשדה בוקר. הוחל בצעדים הראשוניים להקמת תחנת כח סולארית ליד אילת.
 - (4) **פצלי שמן**
יואץ פיתוח ניצול הרבדים של פצלי השמן.
 - (5) **אנרגיה מפסולת**
ייעשו מאמצים לניצול יעיל של פסולת חקלאית ופסולת עירונית לייצור אנרגיה.
 - (6) **הידרואלקטריקה**
קיים פוטנציאל מסוים להקמת תחנות הידרואלקטריקה קטנות למטרות מקומיות.

פרק ד: חברה ורווחה

1 כללי

- (א) ממשלות הליכוד חוללו מהפכה חברתית בישראל.
- 29 שנות שלטון המערך התבססו על תחושת התנשאות ותוסר הנישות כלפי המצוקה.
- (ב) הליכוד מחק את המושג "ישראל השניה". לא באמצעים מלאכותיים כי אם בהחדרת הרגשת השותפות בכל מגזרי האוכלוסיה במדינה.
- (ג) תחושות הניכור והקיפוח נעלמו וכך הונח יסוד חשוב נוסף למיזוג גלויות אמיתי.
- (ד) במקום בזכב משאבים ציבוריים, מדיניות כושלת ומקפחת, הכוונה כפייתית והתערבות מוסדית ומפלגתית שאפיינו את שלטון המערך, הביא הליכוד לישראל תקופה ברובה של הישגים בתחומי העבודה, הרווחה, השיכון, החינוך, בחקיקה סוציאלית ובשיקום שכונות המצוקה.
- (ה) הליכוד ימשיך לפעול להגברת תהליך מיזוג גלויות; להשתלבות מלאה של כל השכבות והמגזרים בחברה הישראלית; למתן שרותים בכבוד ובזכות; ליצירת תחושת הזדהות עם היעדים הלאומיים; לטיפוח הגאווה הלאומית; לעידוד מיצוי מלוא היכולת הטמונה בפרט; למעורבות קהילתית בחיים החברתיים; ולהבטחת שוויון הזדמנויות בחברה.

2. תעסוקה

- (א) האבטלה אינה גירה משמים. שיעור האבטלה בארץ, כ-6%, הוא נמוך בהשוואה למרבית מדינות המערב. המדיניות הכלכלית של הליכוד בשנתיים האחרונות הוכיחה כי אין צורך להגביר אבטלה כדי להבריא את המשק.
- (ב) הליכוד רואה כיעד לאומי מציאת תעסוקה לכל דורש.
- (ג) הבטחת עבודה לאדם היא ערך עליון לשמירה על כבודו וזקיפות קומתו. הליכוד יפעל להעלאת ערך העבודה בעיני אורחי המדינה, לשיפור היחס לעבודה ולהפיכתו לנורמה בתורה הישראלית. הדבר יביא לשיפור הן במוסד העבודה והן בפדיון.
- (ד) הליכוד יפעל לקידום ערך העבודה העברית במשק הישראלי ובחינוך הנוער לערכים אלה.
- (ה) הרחבת ההשכלה וההכשרה המקצועית היא תנאי חשוב לצמצום האבטלה. לפיכך תורחב מערכת ההכשרה המקצועית לעובדים להכשרת כוח אדם מיומן.
- (ו) הליכוד יפעל לפיתוח רשת ארצית של מידע תעסוקתי מקיף ומפורט לכל דורש.
- (ז) יורחב הפטור ממס בדרגות השכר הנמוכות, דבר שייצור תמריץ לעבודה על פני קבלת דמי אבטלה.
- (ח) יוגבר הפיקוח התעסוקתי על עובדים מישיע.
- (ט) כל חיל משוחרר השואף לרכוש מקצוע יוכל להשתלב במסגרת הכשרה מקצועית בששת החודשים האחרונים לשרותו.
- (י) יש להבטיח לכל חיל משוחרר חסר עבודה הכשרה מקצועית והשלמת השכלת יסוד בשלוש השנים הראשונות לאחר השחרור.
- (יא) במוקדי אבטלה יופעלו תכניות לתעסוקה מאורגנת ולסיוע למובטלים מבחינה כלכלית וחברתית.

3. שרותים חברתיים

- (א) הליכוד יפעל לחקיקת חוק השרותים החברתיים שיבטיח לכל אורה מקק את השרותים הדרושים לו בכל תחומי הרווחה.
- (ב) הליכוד יפעל לקיום שרותים חברתיים – מחסה, מזון, תמיכה וסיוע לקבוצות אוכלוסיה שאינן מסוגלות לעזור לעצמן מסיבות של גיל, פגיעה גופנית או שכלית או משבר אישי ומשפחתי.
- (ג) תינתן תשומת לב מיוחדת למעמדן של המשפחות החד-הוריות.
- (ד) יובטחו השרותים המתאימים במסגרת מוסדית ו/או קהילתית לסובלים מפיגור שכלי.
- (ה) הליכוד ינקוט בצעדים לצמצום נגע הסמים בחברה הישראלית. תוקם רשות למלחמה בסמים. הרשות תעסוק במניעת הנגע ועקירתו וכן ביצירת מערכות טיפוליות לגמילה ובשיקום קורבנות הסמים.
- (ו) למניעת פשע, אלימות ועבריינות תנקוט הממשלה בפעולות הבאות:
- (1) טיפול בילדים ובני נוער בקבוצות סיכון ומניעת הידרדרותם לחיי פשע.
 - (2) חיפוש שיטות חדשות ויעילות לשיקום עבריינים.
 - (3) דגש על עזרה לאסירים משוחררים לחזור לחיים תקינים בחברה.

4. דיור

- (א) הממשלה בראשות הליכוד תחוקק חוק זכאות לשיכון שיסדיר את הסיוע לדיור בין בבעלות ובין בשכירות.
- (ב) הסיוע לדיור ינתן ישירות למשתכן לפי קריטריונים של גודל המשפחה, רמת ההכנסה וכן לפי יעדי התיישבות לאומיים בערי הפיתוח, ביהודה שומרון ועזה ובקליטת עליה.
- (ג) מערכת הסיוע לדיור תבטיח למשקיעים בבניית דיור להשכרה תמורה וזהה להשקעה בענפים אחרים במשק.
- (ד) בשיכון הציבורי יימשך העידוד למעבר משכירות לרכישה ע"י הדייר, מפעל המחוק את הקשר בין הדייר לביתו וסביבתו ומעניק נכס למשפחה.
- (ה) יבוצע שינוי יסודי בחוק התכנון והבניה. יוזרו הליכי תכנון ורישוי, יוקטו יותר זכויות לועדות המקומיות. יוצרו מסלולי רישוי מקוצרים לתכניות ללא חריגות.
- (ו) ינתן עידוד להכנסת שיפורים טכנולוגיים שיחילו עלויות בניה, יחסכו כוח אדם ויקצרו את משך הבניה.
- (ז) תיעשה רפורמה במדיניות קרקעות הלאום כדי לאפשר החלת הדיור לזכאים.
- (ח) תנופת הפיתוח והבנייה בירושלים תואץ במגמה לעודד מעבר יהודים אליה מהארץ ומח"ל.
- (ט) הליכוד יאפשר למשתכנים זכאי משודר הביטחון לעמוד בפרעון הלוואות לדיור תוך שמירה על רמת חייהם.

5. שיקום שכונות

- (א) הליכוד הביא למפנה בחייהן של מאות אלפי תושבים בעשרות שכונות מצוקה שהוזנחו תחת שלטון המערך.
- (ב) מפעל שיקום השכונות שהליכוד החל בו ימשך במלוא התנופה ויורחב לכל השכונות הזקוקות לשיקום מקיף וכולל.
- (ג) היעדים המרכזיים הבאים יהיו:
 - (1) שיפור תנאי החיים הפיזיים – פתרון מוחלט של בעיות צפיפות ותנאי דיוור;
 - (2) העלאת רמת החינוך;
 - (3) שיפור שרונות הרווחה והבריאות בשכונות;
 - (4) הגברת התיאום בין כל הגורמים במשרדי הממשלה, הסוכנות היהודית, הרשויות המקומיות וועדי השכונות.
 - (5) שיפור התשתית ותוספת מבני ציבור וקהילה בכל שכונה הזקוקה לכך.
- (ד) הליכוד יפעל לקביעת תקנון מיוחד בכל רשות מקומית שיתייחס להקלות מיוחדות לאזורי שיקום שכונות.

6. ערי הפיתוח

- (א) הליכוד יזם את המהפכה החברתית שחלה בערי הפיתוח.
- (ב) הליכוד רואה בערי הפיתוח יישובים המייצגים את התחדשותו של העם היהודי בארץ ישראל.
- (ג) הליכוד פועל ויפעל למימוש חוק ערי הפיתוח ולחידוש פעילות ועדת השרים לעניני ערי הפיתוח תוך ראיית היישובים בגליל, בנגב, בגולן, בשומרון וביהודה כמקשה אחת.
- (ד) הממשלה בראשות הליכוד התמידה ותתמיד בהענקת תנאים מועדפים לערי הפיתוח כדי למשוך אליהן מתיישבים ולשפר את רמת ואיכות החיים של תושביהן.
- (ה) הממשלה בראשות הליכוד תפעל להעברת תעשיות צבאיות ובטחוניות ממרכז הארץ לאזורי פיתוח עם דגש מיוחד על רמת בקע שבנגב.

7. עידוד הילודה

- (א) עידוד הילודה והגברת הפרייה בקרב הנשים היהודיות היו משימה לאומית. כל החלטה על מדיניות כלכלית-חברתית שתתקבל על ידי ממשלת ישראל צריכה להביא בחשבון את השיקול הדמוגרפי.
- (ב) הגדלת הילודה אפשרית כאשר יוצרים את התנאים המתאימים והנוחים להביא ילדים לעולם ולגדלם. לפיכך תנקוט ממשלת הליכוד בצעדים הבאים:
 - (1) יפותחו ויוגדלו מסגרות יום לילדים בגיל הרך שיקלו על האם העובדת: מעונות לילדים, פינוק החזקת ילדים בתוך מקומות העבודה ומסגרות העשרה ועידוד ההתפתחות מגיל מוקדם ככל האפשר.
 - (2) תורחב מערכת השרותים ליום לימודים ארוך.
 - (3) ינתנו תמריצים כספיים למשפחות צעירות לעידוד הילודה.
 - (4) ינתנו תמריצים כלכליים להורה בגין ילדיו נכון: הקלות מס, הנחות בדמי ההחזקה במעונות, שיפורים במערכת הביטחון הסוציאלי בקיצבאות ילדים ובחופשות לידה.
 - (6) ינתן סיוע בדיוור הולם למשפחות ברוכות ילדים.
 - (7) יופעלו ויורחבו תכניות מקיפות להורות ולחיי המשפחה לרבות בתי ספר להורות.
 - (8) תחוקק חקיקה מיוחדת שתבטיח את מעמדה ותיפקודה הנאות של המשפחה החד הורית.
 - (9) תוכר זכותה של עובדת הנמצאת בשמירת הריון או מטופלת בבעית אירפיון להעדר מהעבודה לצורך שמירת הריונה ו/או טיפוליה. הוצאות הטיפוליים יהיו מוכרות במס הכנסה.
 - (10) תוכר זכותה של אשה בהריון להעדר מן העבודה על חשבון ימי מחלה. הוצאות הטיפוליים יהיו מוכרות במס הכנסה.

8. קיצבאות

- (א) הליכוד יפעל להבטחת רמת חיים הוגנת לקיומו של כל אדם ובמיוחד של שכבות האוכלוסיה בעשירוניים התחתונים.
- (ב) ממשלת הליכוד תדאג לשמירת ערכן הריאלי של הקיצבאות ולהגנה מפני שחיקתן – במיוחד בקרב השכבות החלשות.
- (ג) נפעל לבדיקה מחדשת של רמת הגומלה המשולמת למי שכל קיומו על מערכת הבטחון הסוציאלי במגמה להבטיח שיפור לאוכלוסיית המקקים באופן שיהיה תואם את ההתפתחויות במשק.
- (ד) יישמר ערכו הריאלי של שכר המינימום ויועלה סף המס במערכת המיסוי הישיר.
- (ה) תבוצע רויזיה במדרגת המס ונקודות הזיכוי על מנת לשנות את נטל תלוקת המס.

- (ו) יינתן פיצוי לשכבות החלשות בגין ביטול הסובסידיות למוצרי יסוד.
- (ז) קיצבאות הילדים הן מכשיר עיקרי למוניעת פגיעה כלכלית במשפחה בשל ילדיה. נפעל לבטל את המיסוי על קיצבאות הילדים.
- (ח) תיבדק האפשרות להרחיב את קיצבאות הילדים ולהחילן גם על חיילים בשרות סדיר עד גיל 21, האת בהתאם להתפתחויות במשק.

9. גימלאים וקשישים

- (א) מי שתרם לחברה כל חייו זכאי לקבל מן החברה קיום ורווחה בשנות זקנתו.
- (ב) בגלל עליות תוחלת החיים מהווה כיום אוכלוסיית הקשישים כ-10% מכלל אוכלוסיית המדינה, עם נטיה להמשך גידולה בעתיד.
- (ג) התרחבות אוכלוסיית הקשישים מטילה עומס על המערך הפנסיוני. אין תיאום בין הגורמים השונים במערכת הפנסיה. התוצאה: חלק מן הפורשים ממעגל העבודה אינם זכאים כלל לפנסיה או זכאים לפנסיה נמוכה שאינה שומרת על רמת החיים של הפורש.
- (ד) לאור מצבן האקטוארי של הקרנות הפנסיוניות ההסתדרותיות קיים ספק גדול אם המערכת תוכל לעמוד בהתחייבויותיה בעוד כ-20 שנה. משבר פנסיוני, כאשר יתחולל, יערער את כל אושיות הכלכלה הישראלית.
- (ה) הממשלה בראשות הליכוד תבצע לאלתר רוויזיה במערכת הפנסיונית בארץ.
- (ו) יחוקק חוק פנסיה ממלכתית שיבטיח לפנסיונרים ומקבלי קצבאות זיקנה הכנסה מינימלית לקיום רמת חיים הולמת וסבירה.
- (ז) במסגרת חוק ביטוח סיעוד שנחקק ביחמת שרי הליכוד יובטח מתן השרות לכל הנוקדים.

10. נכים

- (א) בעולם העבודה של היום המתבסס על טכנולוגיות מתוחכמות יכול כמעט כל נכה למצוא את יעדו בשוק העבודה.
- (ב) הליכוד יפעיל מדיוניות שיקום מקצועית וחדשנית שתמצא את מגוון האפשרויות התעסוקתיות הקיימות בשוק. תובטח תעסוקה לאוכלוסייה החריגה בהתאם ליעילות הפרט במסגרת יצרנית או שיקומית.
- (ג) בצד השיקום המקצועי ידאג הליכוד ביתר שאת לפתח מערכת שרותים תחזוקתית, הן במסגרת קהילתית והן במסגרת מוסדית, שתספק לנכה הנעדר כושר עבודה שרותי רווחה הולמים.
- (ד) כן ידאג הליכוד למתן השרותים המתאימים לכל נכה שאינו מסוגל לקיים חיים עצמאיים, הן במסגרת מוסדית והן במסגרת קהילתית.
- (ו) הליכוד ידאג לאיתודם של שרותי השיקום הממלכתיים לנכים ולשיפור תיפקודם.

פרק ה: חינוך, תרבות וספורט

1. חינוך לערכים

- (א) הליכוד רואה בחינוך אמצעי עיקרי לחיזוקם וטיפוחם של היסודות והערכים היהודיים-לאומיים, הציוניים והתברתיים, וישקיע את מיטב מחשבתו ופועלו להשרשתם בקרב כל שכבות העם.
- (ב) לחינוך הציוני-לאומי ינתן מעמד מיוחד בכל שלבי הלימוד. ערכים אלה יוחדרו במיוחד בבתי המדרש למורים שמתפקידם להקנות לתלמידים את הציונות כתורת חיים מעשית, חיה וברת יישום ליישוב הארץ ולהגנה עליה.
- (ג) הליכוד יקפיד שהחינוך יהיה מושתת על ערכי התרבות ומסורת ישראל; על תודעה יהודית ציונית; על אהבת המולדת הכותנו עליה; על נאמנות ומסירות לעם ולמדינה ונכונות בלתי מסוייגת להגן עליהם; על ערך העבודה ומאזר העבודה; על חרות ושוויון; על משמעת וסובלנות; על עזרה הדדית; על אהבת הבריות וטוהר המידות ברוח חזונו של נביאי ישראל.
- (ד) ברוח זו יבחן הליכוד מחדש את תוכניות הלימודים בתנ"ך, ספרות עברית ותולדות עם ישראל ויעשה לחיזוק היסודות הלאומיים בהן.
- (ה) ספר הספרים – התנ"ך – פרי רוחו ויצירתו של עם ישראל, יתפוס את המקום הראוי לו בחינוך הדור הצעיר לערכים ציוניים, לאומיים, תברתיים, מוסריים ואוניברסליים.
- (ו) תועמק התודעה היהודית בכל המוסדות, החל בניל הרך וכלה בבתי המדרש למורים: מחשבת ישראל, מסורת ישראל, חגי ישראל ומועדיו.

2. חינוך לקידמה טכנולוגית

(א) במערכת החינוך על כל דרגותיה יושם דגש יתיר על הכנת הדור הצעיר לעולם הטכנולוגי המתקדם בו אנו חיים: החל מן הגיל הרך בו יפותחו הכישורים הבסיסיים להכנה לחיים וכלה במוסדות המחקר וההשכלה הגבוהה, כפי שיפורט בהמשך.

3. זרמים בחינוך

(א) יבוטלו הזרמים הפוליטיים הקיימים במערכת החינוך. המערכת כולה תהיה אימפליסיית ותפעל בהתאם לעקרונות החינוך הממלכתי והממלכתית-דתית.

(ב) לא תורשה פעולת אירגונים פוליטיים מגמתיים בין כתלי בית הספר.

4. החינוך בגיל הרך

(א) יורחב יישומו של חוק חינוך חובה לגילאי 3-4 שחוקק ביחומת הליכוד. עיירות פיתוח ושכונות מצוקה ימשיכו ליהנות מפטור מלא.

(ב) יושם דגש על חינוך ליצירתיות ופעלתנות תוך פיתוח מירבי של התפיסה היוזמית והשכלית לצורך מתן בסיס בריא להתפתחות הילד והבטחת הישגיו ברכישת מיומנויות היסוד – הקריאה והכתיבה – בבית הספר היסודי.

5. החינוך היסודי

(א) ייעשה להגברת הצדדים היצירתיים ולעידוד וטיפוח החשיבה העצמית והעצמאות של התלמידים.

(ב) מלמדה פסיבית יעבור התלמיד ללמידה אקטיבית התובעת יצירה עצמית, חשיבה מקורית וכן המצאה מדעית אשר תסייע לו להתמודד עם עולם העתיד.

(ג) דגש מיוחד יושם על הבטחת ההצלחה בלימוד הקריאה והכתיבה כמיומנויות יסוד. כישלון באלה גורם לתלמידים – ובעיקר לטעונו טיפוח המהווים כ-50% מאוכלוסית התלמידים בארץ – כישלון גם ביתר מקצועות הלימוד.

צמצום הכשלון בלימוד הקריאה למיומנויות הוא הצעד הראשון לצמצום מספר התלמידים טעוני הטיפול במדינה. לפיכך זהו יעד חברתי ממדרגה עליונה. הליכוד יוצל את מיטב השיטות והאמצעים למלחמה בתופעה זו הגורמת לתלמידים תיסכול, אכזבה, ערעור מעמדם החברתי ואפילו לנשירה מבית הספר.

6. חטיבות הביניים

(א) הממשלה בראשות הליכוד תבדוק ביסודיות את הרפורמה בחינוך:

(1) תיבדק התאמתן של חטיבות הביניים למגורי האוכלוסיה השונים בארץ לאור מחלוקת בדעותיהם של חוקרים ומחנכים בנדון.

(2) תיבדק יעילותה של האינטגרציה. ייבחן באיזו מידה הצליח השילוב החברתי בחטיבות לקדם ילדים המגיעים משכונות עוני ומצוקה, להעניק להם תחושת בטחון בהישגיהם בלימודים, בדימויים העצמי ובמעמדם החברתי.

(ב) ינתן סיוע לבתי הספר להקים מסגרות מיוחדות בשיתוף עם ההורים לטיפול בתלמידים מתקשים ולצמצום הצורך בשיעורים פרטיים.

7. חינוך תיכון חינום

(א) חוק חינוך תיכון חינום התקבל בראשות הליכוד בשנת 1978. הליכוד ימשיך במדיניותו זו כדי להבטיח המשך בניית תשתית הידע והתרבות של דור העתיד בישראל.

(ב) במסגרת זו יוגברו לימודי המדע והטכנולוגיה בזיקה לצרכי המשק ולחזוק כלכלת המדינה ובטחונה.

(ג) יוענקו תמריצים למורים ותלמידים הפונים למקצועות אלה. יושם דגש מיוחד על הכשרת מורים ברמה גבוהה במקצועות הריאליים והטכנולוגיים.

8. תנועת הנוער

(א) הליכוד מוקיר את פעילותן של תנועות הנוער הציוניות ותרומתן החשובה לבניין העם והארץ.

(ב) לחינוך באמצעות תנועות הנוער תפקיד מרכזי בעיצוב פי דור העתיד.

(ג) לפיכך יחוק הליכוד את כל תנועות הנוער הציוניות-חלוציות ללא הבדל השקפה ויעודד הצטרפותם של בני נוער לתנועות במגמה להעמיק את השפעתן על חינוך הדור הצעיר ולחזק את מעורבות הנוער בחיי העם והמדינה.

9. הבטחת השכלת יסוד לחיילי צה"ל

- (א) חוק הבטחת השכלת יסוד לחיילי צה"ל נתקבל בכנסת העשירית ביחמת הליכוד.
החוק קובע כי חייל בשרות סדיר והוא נטול השכלה יסודית, יקצו שלושה תודשים ראשונים משרותו הסדיר ללימודים.
בכך ניתנת לצעירים רבים שבעבר נדחו מגיוס בשל השכלתם הדלה הודמנות נוספת להשתלב בצה"ל ובחברה.
הליכוד יפעל ליישומו המלא של חוק חינוי זה.

10. בית הספר השכונתי והקהילתי

- (א) ינתן עידוד לקיומם של בתי ספר שכונתיים-קהילתיים בשכונות מצוקה לפי העקרונות הבאים:
(1) בבית הספר יונהג יום לימודים ארוך. שעות אחוזי הצהריים ינוהלו על ידי אנשי חינוך מיומנים במתכונת של פנימיות.
(2) בית הספר יאוייש במיטב המורים ויצויד במיטב שרותי העזר של ההוראה.
(3) מספר התלמידים בכל כיתה לא יעבור 30.
(4) בית הספר ישרת הן את הנוער בשעות היום והן את אוכלוסיית המבוגרים בשעות הערב.
(5) בשכונה תופעל תכנית מובנית להדרכת הורים במסגרת "תהילה" בנוסף לתכניות "אתגר", "קדמה" ו"שיחה".

11. השכלת יסוד למבוגרים

- (א) במטרה לצמצם את הפערים החברתיים ולשפר את תפקודם של אזרחים רבים בעבודה ובחברה, ירחיב הליכוד את מסגרות הלימוד למבוגרים חסרי השכלת יסוד שרובם מעוטי יכולת.
(ב) השכלת היסוד תוקנה בכל המסגרות האפשריות לרבות הרחבת היקפה של "תהילה" שמשמעותה – תכנית השכלה ייחודית ללומד המבוגר.
(ג) דגש מיוחד יושם על הקניית יסודות הקריאה והכתיבה במטרה לעקור את האנלפבתיות מן השורש.
(ד) כל מבוגר הרוצה בכך יוכל להרחיב את השכלתו ואופקיו באמצעות תכניות חינוך-ערב בתיאום עם המרכז להשכלת העם. התכניות יכללו חוגים בנושאים שונים, כולל חוגים ברמה אוניברסיטאית במתכונת פתוחה.
(ה) לצורך זה תעודד השתלמות מקצועית מתמדת של מורים ומחנכים ועובדי מינהל.

12. חינוך גופני וספורט

- (א) החינוך הגופני מהווה חלק חשוב בפיתוח אישיותם של ילדים ובני נוער. לפיכך יש להרחיבו בכל מסגרות החינוך.
(ב) ינתן עידוד לפיתוח הספורט במוסדות חינוך, בצה"ל ואף במקומות עבודה.
(ג) הישגים בינלאומיים של הספורט הישראלי מהווים אבן שואבת לנוער ומשמשים כתמריץ אפקטיבי ביותר לנוער לעסוק בספורט. דוגמא לכך הם מקצועות הטניס והכדורסל.
לפיכך יראג הליכוד לתגאים כלכליים מתאימים לצורך העלאת רמת ההשגים של נציגינו ביזרות הבינלאומיות.
(ד) במקביל ינתן סיוע לאגודות נוער וספורט. תוקצה קרקע ציבורית למגרשי ספורט ומשחקים, לאולמי ספורט ובריכות שחיה.

13. החינוך היהודי בגולה והנחלת הלשון העברית

- (א) השקעת משאבים ותכנים במערכת החינוך היהודי בגולה יכולה לשאת פירות ברוכים:
(1) להביא לישראל בני נוער ולהפכם לעולים בכח ובפעל.
(2) להגביר את התודעה היהודית ולמנוע התבוללות ונישואי תערובת.
לפיכך תשקיע ממשלת ישראל משאבים ניכרים בחינוך היהודי בגולה וביצירת קשרים בין בני נוער בארץ ובתפוצות.
(ב) הנחלת הלשון העברית לעולים חדשים – וכן לכל יהודי באשר הוא – היא חובה חברתית-לאומית ראשונה במעלה בהיותה אמצעי תקשורת בין יהודים ליהודים ובשמה מכשיר להקלת קליטתם של עולים בארץ. לפיכך יפעל הליכוד להקניית השפה העברית גם בכל מוסדות החינוך בתפוצות.

14. תרבות ואמנות

- (א) טיפוח התרבות היא חלק בלתי נפרד מן החינוך בראייתו הכוללת. זהו תהליך מתמשך של העלאת הרמה האנושית בחברה הישראלית.
- (ב) בנוסף לערכי תרבות אוניברסליים יש לשים דגש על טיפוח התרבות היהודית בכלל והישראלית בפרט כדי להעניק לאוכלוסייה על כל שכבותיה מטען רוחני ולהגביר את הרגשת השותפות וההשתייכות הלאומית. בכך יחזק המירקם המאחד של העם.
- (ג) הליכוד יפעל להיווצרות אקלים תרבותי-אמנותי שיאפשר ביטוי חופשי ליוצר בלי כל קשר להשקפת עולמו הפוליטית. בהתאם לכך ייעשה מאמץ לביטול המונופוליציה של מוקדי התרבות והאמנות בישראל. עקרונות אלה ימומשו באמצעות:
- (1) הקצאת משאבים ממלכתיים הולמים.
 - (2) האצלת סמכויות מיניסטריאליות.
 - (3) ביזור מוקדי ההשפעה התרבותיים.
 - (4) חקיקה: חוק עידוד היצירה הישראלית המקורית, חוק זכויות היוצרים, הרחבת חוק זכויות המבצע, חוק האמנונות.
 - (5) עידוד גופים ויזמים מסחריים למימון פעולות תרבות.

פרק ו: מדע, השכלה גבוהה וטכנולוגיה

- (א) ישראל עויה בחומרי גלם ואוצרות טבע אך עשירה בידע מדעי וטכנולוגי ובפוטנציאל אנושי כביר.
- (ב) ב-12 השנים האחרונות תרם המחקר והפיתוח המדעי והטכנולוגי לכמהצית מהיצוא התעשייתי של ישראל.
- (ג) ההשכלה הגבוהה היא בית היוצר להתפתחותה של המדינה מבחינה כלכלית, מדעית ותרבותית וטכנולוגית.
- (ד) עתידה של ישראל טמון בשמירת המעמד המיוחד שישראל זכתה בו בקרב הקהילה המדעית הבינלאומית, וכן בניוס כח אדם וידע מדעי כבסיס לפיתוח כלכלי.
- (ה) הממשלה בראשות הליכוד תבטיח תקציבים נאותים לאוניברסיטאות לצורך הנחלת ההשכלה הגבוהה וקידום חזית הידע המדעי.
- (ו) אחח קבוע מהת"ע יוקצה למחקר ופיתוח.
- (ז) המדיניות הממשלתית תשאף להפוך את ישראל למרכז מדעי-טכנולוגי עולמי כדי למשוך ולקלוט מדענים צעירים ובוגרי אוניברסיטאות מהארץ ומח"ל.
- (ח) יוקמו מרכזי ידע לאומיים אלה, יחד עם האוניברסיטאות, יפעלו להעמקת המחקר והפיתוח תוך הקפדה על שמירת החופש האקדמי והמחקרי.
- (ט) יושם דגש על החיבת היישומי של המחקר והפיתוח המדעי לקידום התעשייה.
- (י) יובטחו תנאים לעידוד הנוער להשתלב בלימודים אקדמאיים וטכנולוגיים. ינתנו מילגות לימוד והוצאות מחיה לכל צעיר שיודקק לכך. יוקמו מעונות סטודנטים בהם ישלמו עבור הוצאות התחזוקה בלבד. יוקמו שיכונים לזוגות צעירים לתקופת לימודיהם.
- (יא) תימשך הרחבת החסכמים המדעיים הדור-לאומיים והבינלאומיים מהם יונקת הקהילה המדעית בישראל ידע ומשאבים רבים. בכך גם יועשר מירקם היחסים הבינלאומיים של מדינת ישראל.
- (יב) משרד המדע והטכנולוגיה יישא באחריות לריכוז ותיאום נושאי המחקר, המדע, ההשכלה הגבוהה והטכנולוגיה המתבצעים באוניברסיטאות ובמכוני המחקר בכל רחבי הארץ. המשרד ידאג לתיאום המחקר הממשלתי במטרה להכין את החברה והכלכלה בארץ ולהצעידה לקראת האתגרים והמשימות של המאה ה-21.

פרק ז: בריאות

חוק ביטוח בריאות ממלכתי

- (א) חוק ביטוח בריאות ממלכתי שיחוקק בכנסת ה-12 על ידי הממשלה בראשות הליכוד יגשים את העקרונות לפי הבטחת שרותי בריאות לתושב, בדומה להבטחת חינוך ובטחון אישי, היא חובה המוטלת על החברה ועל המדינה.
- (ב) בישראל קיימים תנאים מן המשובחים בעולם למתן שרותי רפואה, הן מבחינת שיעור הרופאים באוכלוסייה והרמה הנבונה של הרפואה, והן מבחינת הציוד ומודעות האוכלוסייה לבעיות בריאות.
- חרף כל זאת אין הציבור שבע רצון מטיב השרות. השרות מוגבל, ממוצל ואיטי וגחל זמן רב מן החולה.
- קיימת הפרדה בין הרפואה המונעת לבין הרפואה הקורקטיבית, בין הרפואה הכללית למרפאת המומחים, בין מרפאת המומחים לשרותי האישפוז. קיים גם פיצול מיותר במערכת האישפוז.
- כדי לתקן מצב זה תונהג רפורמה בארגון שרותי הבריאות שמטרתה להבטיח שרות רפואי רצוף ושוטף על בסיס שיויוני לכל.
- (ג) שרותי הבריאות, שהם חלק מזכויותיו של כל תושב, יונתנו לכל התושבים על בסיס של שוויון ללא כל זיקה ארגונית, מפלגתית, עדתית או אחרת וללא תלות באפשרויותיו הכספיות של התושב.
- (ד) שרותי הבריאות ינתנו במסגרת של ביטוח בריאות ממלכתי שיהיה בעל אופי סוציאלי מובהק. שדותים אלה יובטחו ויתואמו על ידי גוף מרכזי – מינהלת הבריאות הארצית – ועל ידי הנהלות אזוריות. ההנהלות האזוריות יהיו אחראיות להבטחת השדות כולם, לפריטיהם, לכלל התושבים על בסיס של חלוקה גיאוגרפית אזורית.
- לרשותו של הביטוח יעמוד מנגנון גביה מאורגן היטב במוסד לביטוח לאומי הנהנה מיוקרה ומאמון הציבור. במוסד לביטוח לאומי מסוגל לבצע את גביית דמי הביטוח בעלות נמוכה ללא צורך בהקמת מנגנון חדש.
- (ה) לרשות ההנהלות האזוריות והמינהלה הארצית לא יועברו מוסדות רפואיים, לא בדרך של רכישה או הפקעה ולא בכל דרך אחרת. ההנהלות והמינהלה יפעלו על בסיס של הסכמים עם כל גורמי הרפואה נותני השרותים הקיימים במדינה, קופות החולים ומוסדות רפואה אחרים, ציבוריים ופרטיים. נותני השרותים, נכסיהם ומוסדותיהם, תפעולם וניהולם, יקוימו ברשות בעליהם, באחריותם ובעצמאותם, ולא יחול שום שינוי במעמדם ובתפקודם. השינוי יחול רק במעמד מקבלי השרות.
- (ו) לא יהיו עוד חברים ומשלמי מס חבר למוסדות, אלא תושבים הזכאים לקבל שרותי בריאות בתוקף היותם תושבים במדינת ישראל.
- (ז) שירותי הבריאות שיוענקו יהיו:
- רפואה מונעת;
 - שירותים אמבולטוריים;
 - שירותי בתי חולים, לרבות אישפוז פסיכיאטרי, אישפוז כרונרסיעודי ואישפוז ילדות;
 - שירותי איבחון וריפוי של מעבדות ומכונים רפואיים;
 - אספקת תרופות וצרכי רוקחות אחרים;
 - אספקת מכשירים ואבזרי עזר רפואיים;
 - שירותים רפואיים לנפגעי סמים;
 - שירותי רפואה תעסוקתית, לרבות בריאות בעבודה;
 - טיפולי עזרה ראשונה, לרבות הסעה לשם אישפוז או לשם טיפול רפואי אחר הכרוך בהם;
 - שירותי רפואה ביתיים וקהילתיים;
 - ריפוי השן;
 - שיקום רפואי.

(ח)

ביטוח הבריאות יושתת על בסיס של חלוקת הארץ לאזורי בריאות. בכל אזור יובטח מתן שירותי הבריאות על-ידי הנהלת אזור שתפקידה יהיה לארגן, לתכנן ולתאם את השירותים ולהבטיח את זמינותם. לשם כך יהיה על הנהלת האזור להתקשר בהסכמים עם נותני שירותי בריאות באזור. בכל אזור יובטח מתן שירותי הבריאות על בסיס צרכי התושבים באותו אזור ובשילוב מלא של המוסדות הרפואיים שבו – קופות חולים, בתי חולים, מכונים, מעבדות וכו'. שירותים מתוחכמים יותר יובטחו במסגרת בין אזורית או ארצית על-ידי מינהלת הבריאות הארצית.

כדי להבטיח שצרכי התושבים בכל אזור ימולאו, תוקם בכל אזור מועצת בריאות אזורית שתפקידה לייעץ להנהלת האזור בכל ענין הנוגע לצרכי הבריאות באזור.

- (ט) לשירותי הבריאות יהיה תקציב נפרד, ותקציב זה יקבע בידי שר הבריאות ושר האוצר. את חלקה של המדינה בהוצאות תקציב שירותי הבריאות תקבע הממשלה, והתקרה של חלק זה תהיה קבועה בחוק.
- נותני שירותי הבריאות יהיו בתי החולים, מוסדות אחרים שהכיר בהם משרד הבריאות כמוסד רפואי ציבורי הפועל שלא לשם הפקת רווחים, קופות החולים השונות, וכן נותני שירותים אחרים שיאושרו לפי כללים ומבחנים שיקבעו בתקנות.
- (י) כל מבוטח יהיה רשאי לבחור ולהחליף את נותני שירותי הבריאות מבין אלה שבאזורו. בחירה זו תחול על שירותי בריאות הניתנים במרפאות, במכונים, במעבדות ובשירותי רוקחות. דרכי הבחירה וההחלפה יקבעו בתקנות.
- (יא) זכותו של מבוטח לקבל שירותי בריאות לפי חוק ביטוח בריאות כפופה למילוי חובותיו לפי החוק. אך בכל מקרה שבו הרופא המטפל סבור שיש צורך בטיפול דחוף וכי עיכוב במתן השירות עלול לסכן את חיי המבוטח או לגרום נזק לבריאותו, יינתן השירות גם אם המבוטח לא מלא את כל חובותיו. כיוצא בזה, אם חובת תשלום דמי ביטוח הבריאות בעד המבוטח מוטל על אדם אחר, כגון מעסיק שהחובה לתשלום דמי ביטוח הבריאות בעד עובדו חלה עליו, יהיה אותו מבוטח זכאי לקבל את מלוא שירותי הבריאות, גם אם החייב בתשלום לא מילא את כל חובותיו.
- (יב) כל מבוטח מגיל 18 שנים ומעלה חייב בתשלום דמי ביטוח בריאות. מבוטח שהינו עובד, כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי – מעסיקו יהיה חייב בתשלום דמי ביטוח בריאות בעדו. המעסיק ינקה חלק מדמי הביטוח משכרו של העובד. שיעור דמי הביטוח החלים על כל מבוטח, לרבות אלה החלים על עובד ומעסיק יהיו קבועים בחוק. דמי ביטוח בריאות ייגבו מהמס שהתאם לחוק הביטוח הלאומי מגיעים ממנה דמי ביטוח לאומי.
- (יג) ממשלה בראשות הליכוד תבדוק אפשרות להקים רשות אישפוז ממלכתית אשר תאגד את בתי החולים הציבוריים ושמתפקידה יהיה למנוע כפילויות בצידוד ואמצעים.
- (יד) ייעשה מאמץ להפעיל בתי חולים ציבוריים במשמרת שניה ובחלק מהמקצועות גם במשמרת שלישית – במטרה ליעיל את המערכת, לקצר תורים, לקצר משך האישפוז ולגצל טוב יותר את התשתית, המתקנים, הציוד וכח האדם.
- (טז) תיבדק האפשרות להנהיג ביטוח רפואי משלים שיממן את הפעלת שירותי הרפואה במתכונת מורחבת. ביטוח כזה יאפשר לנתק את השכר שישולם לצוותי הרפואה במשמרת השנייה והשלישית ממערכת השכר הכלכלית ובכך מן הצמצמה במשק.
- (טז) יחזקו שירותי הרפואה המונעת בקהילה ותוגבר ההסברה המכוונת לחסכון בימי אישפוז.

פרק ח: משטר, משפט ומינוח

1. משטר

- (א) הליכוד יפעל לאכיפת שלטון החוק ולקיום משטר בו יישמרו כבודו ושמו הטוב של האדם.
- (ב) הליכוד ידאג לכיבוד קניין הפרט ועידוד היוזמה והתחרות תוך דאגה לשכבות החלשות בעם.
- (ג) טובת העם ורווחת האדם תעמוד מעל אינטרסים אחרים.

2. שיווי זכויות

- (א) במדינת ישראל יקויים שוויון זכויות לכל אזרחיה ותושביה ללא הבדל גזע, לאום, דת, מין ועדה.

3. חופש הפרט

- (א) יובטח חופש הפרט, לרבות חופש הדת, המצפון והלשון, ויקויים שוויון גמור לכל אזרחי המדינה.
- (ב) לא תהיה אפליה בין אדם לאדם מפאת גזע, ארץ מוצא, מין, לאום, דת, עדה, השקפה, לשון, מעמד חברתי או מצב כלכלי.

4. חוקה

- (א) בתקופת שלטון הליכוד חלה התקדמות רבה בחקיקת חוקי היסוד – הממשלה בראשות הליכוד תפעל להשלמת חוקי היסוד ולכינונה של חוקה.

5. חקיקה

- (א) בתקופת שלטון הליכוד בוטלו שרידי החקיקה העותומנית וניתקה חוקה המחייבת למשפט האנגלי.
- (ב) הליכוד יפעל להחלפתם של החוקים המנדטוריים בחקיקה ישראלית מקורית שמטרתה לשרת את האדם, בטחונו וחביותיו.

6. שיטת הבחירות לכנסת

- (א) שיטת הבחירות הנהוגה היום מעוותת את רצון הבוחר ופוגעת במשטר הפרלמנטרי.
- (ב) יש לפעול לאלתר לשינוי שיטת הבחירות הקיימת לשיטה בה יובטח הקשר והייצוג הישיר בין הבוחר לבחור, דבר שיביא לשיפור יחס הבחור לתפקידו, כל זאת תוך שמירת ייצוגם היחסי הכללי ארצי בכנסת של הזרמים הפוליטיים והאידיאולוגיים במדינה ומוניעת האפשרות שרוב בעם יהפוך למיעוט בכנסת.

7. הרשות השיפוטית

- (א) הליכוד ימשיך לבצר את מערכת בתי המשפט בישראל ויבטיח את אי תלותם המוחלטת ואת העמקת האמון בהם.
- (ב) הממשלה בראשות הליכוד תפעל לזירוז ההליכים השיפוטיים ופישוטם ולמוניעת פיגורים הנורמים עינויי דין. לצורך זה ינתן, בין היתר, עידוד להרחבת מוסד הבוררות.
- (ג) יש ליזום חקיקה וצעדים מנהליים אשר ימנעו שיפוט על-ידי אמצעי התקשורת והכפשת שמו של אדם בטרם דין.

8. ביקורת המדינה

- (א) הממשלה בראשות הליכוד תחזק את סמכויותיו של מבקר המדינה ותעניק לו סמכויות מעקב לצורך הבטחת מינהל תקין, טוהר המידות, יעילות וחיסכון של הגופים המבוקרים.
- (ב) מבקר המדינה יישמש גם כגורם פעיל לצורך חשיפת כפילויות, בזבוז וחוסר יעילות במינהל הציבורי ובכך יסייע לממשלה לצמצם את המנגנון.

9. דת ומדינה

- (א) הקמת מדינת ישראל היא ביטוי להתגשמות חזון הגאולה של העם היהודי.
- (ב) לפיכך שואף הליכוד להעמיק את הצביון היהודי של המדינה ולבססה על ערכי מורשת ישראל.
- (ג) הממשלה בראשות הליכוד תפעל לקידום לבבות בין דתיים וחילוניים בדרכי נועם ואהבת ישראל.
- (ד) יימנע כירסום בסטטוס-קוו הקיים בנושא דת ומדינה.
- (ה) יתחזק החינוך הדת-לאומי מתוך הכרה בחשיבותו ליצירת התשתית הרוחנית והלאומית של ישראל.
- (ו) אזרחי המדינה יהיו זכאים, על פי חוק, לשרותים דתיים כגון מוסדות תורה ובתי כנסת.
- (ז) ייעשה לשיפור וייעול השירותים הדתיים הניתנים על-ידי בתי הדין הרבניים, המועצות הדתיות והגופים האחרים.

10. מינהל

- (א) במשטר סוציאליסטי ריכחי, המינהל הציבורי משמש ככלי בידי השלטון לשליטה על האזרח ולפיקוח עליו.
- (ב) במשטר דמוקרטי-הופשי המינהל הציבורי נועד לשרת את האזרח ולא להיפך.
- (ג) המינהל הציבורי ממומן מכספי משלם המסים ולכן חייב להצדיק את קיומו ונחיצותו לאזרח מבלי להכביד עליו.
- (ד) הממשלה בראשות הליכוד תייעל את המינהל הציבורי ותחתור לפישוט הליכים.
- (ה) רמת השירותים לאזרח תשופר על-ידי:
- (1) צימצום כפילויות וביווקרטיה.
 - (2) העלאת רמתם של עובדי הציבור.
 - (3) מתן יחס של כבוד לאזרח הפונה לרשות.
- (ו) כל תחום שבין האזרח למינהל ייבחן במטרה להקטין את תלותו של האזרח במינהל ולאפשר לו חופש רב יותר.

11. חוק וסדר

- (א) הממשלה בראשות הליכוד תפעל להשליט אמות מידה של טוהר מידות בכל מוסדות השלטון ותקפיד כי האישים הבכירים המכהנים בהם ישמשו דוגמה חיובית לאזרח.
- (ב) המשטרה תיתן עדיפות ראשונה למלחמה בפשע האלים.
- (ג) עליה לטעת באזרח את התחושה כי יכולתה להבטיח את שלומו ולהביא את העבריינים על עונשם עולה על יכולת העולם התחתון לממש זממו ואימויו.
- (ד) מאזן האמינות זה הוא תנאי לחיסול הפשיעה האלימה המאורגנת ולהגברת יחס הכבוד של האזרח לשמירת החוק.
- (ה) באמצעות שיפור תנאי השרות במשטרה והעלאת יוקרתה ייעיסו אליה כוחות מעולים ברמה גבוהה.

12. בטיחות בדרכים

- (א) משנת 1949 ועד 1987 ניספו בתאונות 14,700 בני אדם – פי שניים בקירוב מאשר במלחמות ישראל.
- (ב) לפיכך, הקצאת משאבים להגברת הבטיחות בדרכים אינה נופלת בחשיבותה מהקצאת משאבים לשמירה על בטחון חיילי צה"ל.
- (ג) תוקם רשות לתעבורה יבשתית ולבטיחות בדרכים. הרשות תרכז בידיה את כלל הסמכויות והתקציבים לנושא.
- (ד) הרשות תפתח ותשפר את תשתית הכבישים והדרכים בקצב מואץ.
- (ה) משטרת ישראל תיערך לאכיפה מוגברת של חוקי התנועה. יושם דגש מיוחד על אותן עבירות תנועה הגורמות לתאונות.
- (ו) תחוק המערכת השיפוטית המטפלת בעבירות תנועה.
- (ז) תוגבר האכיפה בתחום הרישוי ותקינות רכב.
- (ח) החינוך לבטיחות בדרכים יכלל בתכניות הלימודים במערכת החינוך, לרבות הדרכה בנהיגה בבתי הספר.
- (ט) יושפרו תוכניות לימוד הנהיגה לנהגים חדשים.
- (י) יורחבו פעולות ההסברה ככל אמצעי התקשורת במאמץ מרוכז ומתואם לחנך את הנהגים והולכי הרגל לדפוסי התנהגות הולמים יותר בדרכים.

13. מיעוטים

- (א) הממשלה בראשות הליכוד תוסיף ותראה באוכלוסיית המיעוטים הנאמנה למדינה שותף שווה ומלא בבניין הארץ.
- (ב) ממשלות המערך נקטו במשך שנים בגישה של פטרונות והתנשאות; ממשלות הליכוד כבר הוכיחו כי אין זו דרכן. הליכוד יוסיף ויראה באוכלוסיית המיעוטים שותפים ולא יריבים.
- עם זאת הממשלה לא תכיר בגופים עוינים המתיימרים לייצג את ערביי ישראל ותוסיף ותמנע כל נסיון של גוף עויין לפעול בקרב אוכלוסיית המיעוטים.
- (ג) על פי החלטת הממשלה מאפריל 1987 שנתקבלה ביחמת הליכוד, יינקטו צעדים משמעותיים להטבת תנאי המחיה והעבודה של האוכלוסייה הדרוזית.
- (ד) משרדי הממשלה יוסיפו לפעול לקידום מעמד היישוב הערבי על בסיס אזורי.
- (ה) הממשלה בראשות הליכוד תוסיף לפעול להגברת פיתוחם של יישובי המיעוטים בתחומי החינוך, המים, הכיוב, המרפאות, והמתנסים.
- (ו) הממשלה תדאג לבניית תוכניות לימודים ייחודיות על פי צרכיו של כל אחד ממגזרי המיעוטים.

14. רדיו ומלווייה

- (א) אמצעי התקשורת הממלכתיים חייבים להיות אובייקטיביים ונטולי פניות ומגמות פוליטיות.
- (ב) מונופולין על אמצעי התקשורת הוא אנטי דמוקרטי ופוגע בעקרון המקודש של חופש הביטוי.
- (ג) החדשות והשידורים האחרים ברדיו ובטלוויזיה הממלכתיים יהיו אובייקטיביים, מהימנים, ללא משוא פנים וללא הבטחה מוגזמת של החריג, המכוער והחתרני. אין לשדר חומר שיש בו כדי להסית.
- (ד) אמצעי התקשורת הממלכתיים יישמשו מכשיר חינוכי לגילוי הטוב והמועיל, לאזרחות טובה, לאהבת העם והארץ ולשרותם – מבלי להטיף למגמה פוליטית זו או אחרת.
- (ה) יבוטל המונופולין של רשות השידור ותוקמנה מערכות נוספות של התקשורת האלקטרונית על בסיס פרטי.

15. איכות הסביבה

- (א) בריאות אקולוגית היא תנאי מוקדם לבריאות האוכלוסייה.
- (ב) ערכי הטבע והנוף ואתרי מורשת העבר הם נכסי לאום ותרבות.
- (ג) תוקם רשות אחת לאיכות הסביבה שתאחד את הגופים השונים האחראיים לניצול ושמירת משאבי הטבע. הרשות תפעל מתוך ראייה רחבה של שמירת האקולוגיה תוך איוון ובקרה עם ההתפתחות התעשייתית.
- (ד) הרשות תלמד מלקחי מדינות מתועשות אחרות כדי לא לחזור על שגיאות שנעשו במקומות אחרים בעולם.
- (ה) תוקם קרן למימון הטיפול בחומרים מסוכנים. הכנסות הקרן יבואו מהיטל על יצור חומרים רעילים.
- (ו) יתנו סמכויות נוספות לרשות שמורות הטבע שיאפשרו לה לשמור על הטבע, הגן והאתרים ההיסטוריים.

16. צרכנות

- (א) משק חופשי חייב להגן על הצרכן מפני ניצול לרעה של החופש עלידי היצרן והמשווק.
- (ב) חובת אמת בפרסום ובתיאור המוצר ותכונותיו חייבת להיות קבועה בחוק.
- (ג) נותני שירותים חייבים לקיים את כל הבטחותיהם לרבות איכות עבודתם ועמידה בזמנים, ולעמוד מאחורי הסבריהם לרבות הצורך האמיתי בשירות שהם מציעים.
- (ד) מחירי מוצרים ושירותים, גם כאשר אינם בפיקוח, חייבים להיות סבירים ולא מופקעים.
- (ה) העלאת רמת שירותי התקנות והתיקונים השונים תתאפשר אם ידע נותן השרות שהוא צפוי לעונש מרתיע באם יתן שרות גרוע.
- (ו) הממשלה בראשות הליכוד תחוקק חוק חובת תיאור נאמן של מוצרים ושירותים.
- (ז) אורח החש עצמו נפגע מהפרת החוק יוכל לתבוע החזר כספי ופיצויים בהליך משפטי מקוצר.
- (ח) אורח יוכל לתבוע פיצויים גם בגין הבטחות שווא, הטעייה, מחיר מופקע ואי עמידה בזמנים.
- (ט) החוק יחול גם על מוכרים פרטיים ועל מוצרים מיד שנית.

פרק ט: מעמד האשה

- (א) האשה שווה לגבר ביכולתה בכל התחומים ולכן ראוי לשוויון זכויות וחובות לכל דבר וענין.
- (ב) אי מתן שוויון לנשים יהווה ויתור על מיצוי הפוטנציאל האדיר הטמון בכמחצית האוכלוסיה לפעולה למען טובת המדינה והעם כולו.
- (ג) הליכה, מתוך הכרה מלאה במעמדה של האשה בחיי העם, החברה, הכלכלה והמשפחה וכיכולתה לתרום לחינוך לערכי היהדות, הציונות, אהבת ארץ ישראל ועם ישראל וליצירת חברה מתקנת בעלת איכות חיים גבוהה, יתן את מלוא תמיכתו לקידום מעמד האשה.

1. האשה בחברה ובעבודה

- ייעשה לעידוד יציאת נשים לעבודה תוך אכיפת חוק ההזדמנות השווה בעבודה.
- (ב) לא תורשה אפלייה בשכר, בתפקיד, בקידום ובכל תחום אחר בין גברים לנשים. לא השיך המינו יהווה שיקול בתחומים אלה, אלא רק הכישורים האישיים.
- (ג) יתוקן חוק שכר שווה לעובד ולעובדת על מנת להבטיח השוואת השכר הלכה למעשה.
- (ד) תורחב מערכת השרותים החינוכיים והחברתיים לילדים, לרבות מעונות יום ויום לימודים ארוך.
- (ה) תבוטל אפליית נשים בחוקי מס הכנסה ויוכרו הוצאותיה של האשה לצורך יצירת הכנסה. יבוטלו מושגי "ראש משפחה" ו"מפרנסת שניה".
- (ו) עובדת שביראותה נפגעה כתוצאה מהריון או לידה תהא זכאית לקבל דמי מחלה ו/או דמי נכות.
- (ז) ייעשה מאמץ עקבי ונחרץ לעודד ולהבטיח ייצוג צודק והולם לנשים במערכות הפוליטיות והציבוריות.
- (ח) יוגדל מספר הנציגות בתפקידים בכירים במערכת הפוליטית, בשרות הציבורי הממלכתי והמקומי ובאגודים המקצועיים.
- (ט) ייעשה לקידום נשים לתפקידים ניהוליים.
- (י) יוקפד על התייחסות עניינית שווה ומאחזת אל גברים ונשים בספרי הלימוד, בפרסומים ובתקשורת.
- (יא) יינקטו צעדי חינוך והסברה למניעת פגיעה בכבוד האשה ולביטול הסטריאוטיפים על בסיס מיני.
- (יב) תורחב הרשות לטיפול ומעקב בנושא מעמד האשה הפועלת בחסות משרד ראש הממשלה.
- (יג) תורחב ההכשרה המקצועית לנשים והסבה למקצועות מבוקשים.
- (יד) יורחבו לימודי המדעים, הטכנולוגיה וההכשרה המקצועית לנשים ונערוות כדי לקדם את השתלבותן בעידן הטכנולוגי.
- (טז) תוגבר המודעות לשרות בנות בצה"ל ובשרות הלאומי.

2. האשה במשפחה

- (א) הליכוד יפעל לחיזוק תא המשפחה היהודית ומורשתה.
- (ב) ינקטו צעדים להקלה על תפקוד אמהות במשפחות ברזכות ילדים והבטחת רווחתם המירבית.
- (ג) עבודת עקרת הבית במשק ביתה תוכר כעבודה לכל דבר.
- (ד) נשים ונשואות העובדות במשק ביתן יכללו אוטומטית במסגרת המבטחים בביטוח לאומי כדי שיקבלו קיצבת זיקנה מכוחן הן ולא מכוח בעליהן.
- (ה) יעשה לפתרון בעיית הנשים המוכות והענקות סעד ממלכתי כדי להקל על מצוקתן תוך אכיפת חוק.
- (ו) יבוצע ייעול המערכות המשפטיות הקיימות בבתי הדין הרבניים ובבתי המשפט, תוך שמירה על הסמכויות הקיימות והמוקנות להם כיום בחוק, מתוך מגמה למונע פגיעה בזכויות האשה.
- (ז) יוקם בית־דין מיוחד לפתרון בעיית העגונות ומעוכבות הגט.

פרק י': רשויות מקומיות

- (א) הליכוד רואה בשלטון המקומי גורם חשוב ביותר המשפיע במישורן על חיי האזרח ואיכותם במדינת ישראל.
- (ב) חייבת להיות הגדרה ברורה וחלוקת סמכויות ותפקידים מוגדרת בין הממשל המרכזי במדינה לבין הרשויות המקומיות.
- (ג) **סמכויות:**
השלטון המקומי חייב לזכות ביתר עצמאות ובסמכויות נרחבות יותר, כדי שיוכל לפעול לטובת התושבים מבלי להיות תלוי על כל צעד ושעל בגופים ממשלתיים. בהתאם לכך יש לשאוף כי הרשויות המקומיות יגיעו במידת האפשר לעצמאות כלכלית, ללא תמיכת הממשלה מחד והתערבותה בענייניהן מאידך.
- (ד) בשלב הביניים יש לקבוע אבני בוחן אחידות למתן המריצים לרשויות המקומיות תוך עידוד היעילות והחיסכון.
- (ה) **בחירות:**
הליכוד תמך בחוק בחירות אישיות של ראשי ערים. יש להשלים את המסר בו בתחום הגדרת סמכויות ראש הרשות מול סמכויות מועצת הרשות ויחסי הגומלין ביניהן.
- (ו) יקבע בחוק כי בערים הגדולות יבחרו חברי המועצה לפי התך שכונתי כדי להגיע לייצוג ישיר של התושבים.
- (ז) **ארנונה:**
תשלום הארנונה ייקבע לפי אמות מידה הוגנות וצודקות.
- (ח) **איגודי ערים:**
יוקמו איגודי ערים לרשויות מקומיות שכנות כדי לבצע פרויקטים משותפים.
- (ט) **תכנון ובניה:**
הממשלה בראשות הליכוד תפעל לתיקון העיוותים והסעיפים הבלתי רלבנטיים בחוק התכנון והבניה כדי להשיג פישוט הליכים ולהפחית את הביורוקרטיה.
- (י) **פרויקט הביוב הארצי:**
יוקצו משאבים הולמים לרשויות ולאיגודי ערים לסילוקי מטרדי ביוב תוך קביעת מסגרת זמן להשלמת העבודות הקשורות בשכלול אנני חימצון, תיעול וניקוח של מי הקולחין.
- (יא) **כיבוי שריפות:**

האחריות למניעת שריפות וכיבויין תועבר מידי השלטון המקומי לידי השלטון המרכזי.

ביערות ובאזורים מועדים לשריפות ייקבעו תנאים הולמים שיאפשרו למכבי האש לפעול במהירות וביעילות.

מציגי הליכוד יבטיחו תיאום בין שותפי הכבאות בימי רגיעה לבין הגורמים האחראיים על כך לימי חירום.

(יב) **מים:**
יוקצו משאבים הולמים לשיפוץ צנרת ומערכות המים כדי לחסל איבוד מים יקרים כתוצאה מדליפות ולהבטיח לאזרח מים נקיים וטהורים.

(יג) **תחבורה ציבורית:**
תינתן העדפה לתחבורה הציבורית תוך הקפדה על התיעלותה ועל שיפור השירות לאזרח.